

CD KLASSIEK

Kwartetten
Franz Schubert

Het Spaanse vioolkwartet Cuarteto Casals mag zich verheugen in een groeiende populariteit. Dat is goed nieuws, want door de naam van de fantastische cellist Pablo Casals (1876-1973) over te nemen, had dat viertal toch wel een risico genomen.

Het voorbije jaar bracht het ensemble Franz Schuberts vijftien kwartetten op menige Bühne in Europa. Daarvan liet harmonia mundi er meteen twee op cd branden, het vioolkwartet nummer 10 opus 125 (D87) en het grootse vioolkwartet, nummer 15 opus 161 (D887). Het eerste schreef de toen zestienjarige componist in 1813 kort nadat hij van school was weggestuurd wegens onvoldoende prestaties.

Beslist het *adagio*, maar ook de finale, een *allegro*, laten met een horen dat de jeugdige Schubert (1797-1828) heel wat in zijn mars heeft. Alleszins is dit meer dan zomaar een jeugdwerk. Je voelt aan hoe de componist al nieuwe wegen opzoekt. Dertien jaar later schrijft hij zijn allerlaatste strijkkwartet, D887. Hij weet inmiddels al dat hij fataal ziek is.

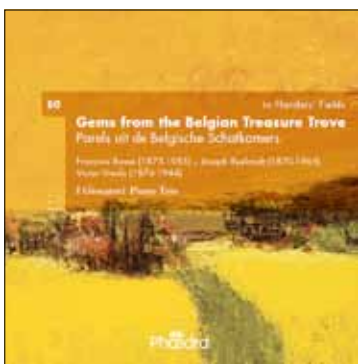
Het feit dat beide strijkkwartetten op de cd vlak na elkaar komen, maakt meteen duidelijk hoe sterk ze van elkaar verschillen. Het laatste kwartet is uiteraard stukken moderner. In het langzame deel verzekert de cello de nodige innigheid en berusting. De dramatische ondertoon die continu over het werk hangt, wordt opgebouwd door het variëren van mineur en majeur, doorspekt zo nu en dan met explosies van expressiviteit.

In Schuberts laatste werken is dat niet langer het geval. Het lijkt alsof goed en kwaad een meedogenloze strijd met elkaar voeren, die niet noodzakelijk wordt gewonnen door het goede. Die innerlijke verscheurdheid is het kenmerk van de moderniteit, verscheurdheid die hier onmiskenbaar in haar menselijke grootheid, maar evenzeer in haar onverbiddelijke gebrokenheid wordt opgeroepen. Geen wonder dat het werk afsluit met een wilde carroussel die de componist niet meer onder controle krijgt en dan maar abrupt beëindigt.

Cuarteto Casals kiest voor een benadering die tamelijk diametraal beide kwartetten tegenover elkaar plaatst en daarvoor valt veel te zeggen. Zelden hoorden we Schuberts existentiële angst zo tastbaar vertolkt. (JC)

Franz Schubert, *String Quartets D87 en D887*, door Cuarteto Casals, harmonia mundi, HMC902121.

CD KLASSIEK

Kamermuziek
Belgische componisten

De bijzondere reeks cd-opnames *In Flanders' Fields* van het label Phaedra tekent voor zijn tachtigste deel Vlaanderens grenzen wat ruimer. We beluisteren immers kamermuziek van drie Franstalige Belgische componisten uit de eerste helft van de twintigste eeuw. Alleen Joseph Ryelandt (1870-1965), directeur van het conservatorium in Brugge, was Vlaming. François Rasse (1873-1955) kwam uit Ath en werd directeur van het conservatorium in Luik. Victor Vreuls (1876-1945) werd geboren in Ver-

viers en was professor in Parijs.

Doel van het label is de muziek van de componisten uit de Lage Landen, in het bijzonder uit Vlaanderen en Wallonië, te behoeden voor de vergetelheid. Van de drie is Joseph Ryelandt, als laat-romanticus en katholieke componist, het minst vergeten. Hij verklankte als Franstalige overigens Gezelle. De cd-titel dekt perfect de landing: *Parels uit de Belgische schatkamers* laat drie knappe trio's voor viool, cello en piano horen. Die van François Rasse werd zowaar opgedragen aan Eugène Ysaÿe (1858-1931), destijds de grootste violist.

Het I giocatori piano trio bestaat uit violist Hendrik Ide, cellist Ludo Ide en pianist Hans Ryckelynck. (EDS)

Victor Vreuls, Joseph Ryelandt & François Rasse, *Parels uit de Belgische schatkamers*, door het I giocatori piano trio Phaedra, *In Flanders' Fields*, volume 80, 22,30 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Massamoord in China
Frank Dikötter

De in Nederland geboren historicus Frank Dikötter is hoogleraar geschiedenis in Hongkong en werd wereldwijd bekend met *Mao's massamoord*, een boek over de zogeheten Grote Sprong Voorwaarts in 1958.

De tragiek van de bevrijding vertelt de geschiedenis van China tussen 1945 en 1957 en de men-

selijke tragedie die zich daar afspeelde na afloop van de Tweede Wereldoorlog. Meteen na de wapenstilstand in dat conflict raast vier jaar lang een bloedige burgeroorlog door China. Het is een gevolg van de bittere machtsstrijd die omstreeks 1930 begon en waarbij Stalin Chinese communisten in Rusland laat opleiden en hen bewapent. Mao Zedong overwint en laat in 1949 de rode vlag hijsen boven de Verboden Stad.

Dikötter toont ook aan dat Mao Zedong tijdens de Koreaanse Oorlog (1950-1953) in het Rode Leger opgenomen Chinees-nationalistische troepen bewust naar het front stuurt in de hoop dat ze sneuvelen. Het regime keert zich tegen intellectuelen, grondbezitters, ondernemers en religieuze leiders. Rode draad zijn ook de onophoudelijke zuiveringen in eigen rangen. Mao lijkt Stalin te willen overtreffen in achterdocht en bloeddorst.

Na Stalins dood in 1953 gaat Mao zijn eigen weg, wat in 1958 resulteert in de Grote Sprong Voorwaarts, rampzalige economische hervormingen naar socialistisch model, vooral in de landbouw, die van China een supermacht moeten maken.

Het unieke aan *De tragiek van de bevrijding* is dat het steunt op bronnenmateriaal uit de Volksrepubliek en dat het onderzoek werd mogelijk gemaakt door fondsen uit Taiwan en Hongkong. Ook geschiedenis schrijven, is een politieke daad. (EDS)

Frank Dikötter, *De tragiek van de bevrijding. De geschiedenis van de Chinese Revolutie 1945-1957*, Spectrum, Amsterdam, 2013, 496 blz., 29,99 euro.

BOEK DAGELIJKS LEVEN

Compotes en zo
Els & Iris Debremaeker

De zussen Els en Iris Debremaeker vertoefden een tijd in het Verenigd Koninkrijk en kregen daar de smaak van chutney en andere zoetzure gerechten te pakken. Ze verzamelden al hun kennis over jam, ingemaakte augurken en kool en presenteren die bevallig.

Chutney en pickles, groenten en fruit ingemaakt met azijn, associëren we meteen met de Britse keuken, maar Els en Iris willen onze horizon verruimen. We leren de klassiekers kennen, maar ook originele smeersels. Zo zitten er Belgische kunstjes bij uit grootmoeders tijd, zoals zelfgemaakte citroenjenever, witloofconfituur en krieken op sap. Vervolgens presenteren ze kruidige toppers uit Zuid-Europa en pas dan verkennen ze de wereld van de curry en de chutney.

Twee keukens krijgen extra aandacht: de oosterse en de Scandinavische. Aldus maakt de lezer kennis met het onsterfelijke Koreaanse gerecht kimchi (ingemaakte kool) en met pikante sambal (op de keper beschouwd eveneens ingemaakte groente).

Voor wie het nooit leerde, vertelt *Ingemaakt* ook over hoe je glazen potten moet steriliseren en reikt het boek waardevolle tips aan voor langere bewaring. Besluit: de zussen Debremaeker leggen voortreffelijk uit hoe je het heerlijke van de zomer kunt bewaren voor de winter. (EDS)

Els & Iris Debremaeker, *Ingemaakt. Chutneys, compotes, pickles, aromatische olie en azijn & andere homemade smaakmakers*, Manteau, Antwerpen, 2013, 137 blz., 19,95 euro.

BOEK SAMENLEVING

Neutraliteit?
Ludo Abicht & anderen

En lap textiel zette de voorbije jaren de hele Europese samenleving en politiek op hun kop. De hoofddoek van islamitische vrouwen, want daar gaat het om, toont de vrees van veel Europeanen aan voor het verlies van de verworvenheden van de seculiere samenleving. Dat leidde tot het verbod om de hoofddoek te dragen in scholen, in openbare ambten en op de werkvloer, vaak tot woede en verdriet van betrokken vrouwen.

Alle auteurs van *Hoofddoek hoofdzonde?* gaan ervan uit dat

onze gesecculariseerde samenleving als een kostbaar en wereldwijd bedreigd goed moet worden verdedigd in het belang van alle medeburgers. Ze twijfelen er echter aan of dat doel wordt bereikt door een veralgemeend hoofddoekenverbod. Bevoorrechte denkers en opiniemakers discussiëren er in dit boek genuanceerd over. Mark Van de Voorde, gewezen hoofdredacteur van *KERK & leven*, pleit voor actief pluralisme en tegen het holle begrip neutraliteit. Hij waarschuwt voor het stigmatiseren van bepaalde religieuze groepen. Marc Van den Bossche, auteur van *Religie na de dood van God*, pleit voor een atheïsme dat zonder complexen met religie wil samenleven in plaats van die af te wijzen. Filosoof Guido Vanheeswijck onderzoekt de Verlichting en filosofe Alicja Gescinska de begrippen 'religieus' en 'levensbeschouwelijk'. Laatstgenoemde komt tot het besluit dat die termen in het debat niet eenduidig worden gebruikt.

Moet Vlaanderen een volstrekt seculiere samenleving worden? De auteurs willen, geïnspireerd door het pluralisme, een redelijk en sociaal dienstbaar alternatief aanreiken. Volgens hen is

het hoofddoekenverbod slechts een symptoom van de dieperliggende discussie. De vraag is: hoe kunnen we samenleven en een diversiteit van opvattingen aanvaarden en – belangrijker – die diversiteit als uitgangspunt leren aanvaarden?

Inleider en filosoof Ludo Abicht bestempelt het boek als een uitnodiging om genuanceerd te debatteren en verlangt „een herijking van de prachtige, veelal abstracte Verlichtingsidealen en de rijke, al te vaak verstikkende levensbeschouwelijke tradities”. Vreemd genoeg ontbreekt het perspectief van de islam (of van een islamoloog). Viseert het hoofddoekenverbod dan niet allereerst die religie? (EDS)

Ludo Abicht & anderen, *Hoofddoek hoofdzonde? Pluralisme en neutraliteit in de seculiere samenleving*, Pelckmans, Kapellen, 2013, 169 blz., 14 euro.